

479
86529
5 27. 8.

Gyöngyös, április 1.

Megjelenik
minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ár
Egész évre 6 ft o. é.
Félévre . 3 " " "
A közlemények és előfizetések térmetve küldendők.

Szakhirdetések
egy petit hasábsora 6 kraj.
számítatik.

HASONSZENVI KÖZLÖNY.

Alapos ismereteket terjesztő orvosi lap a homöopathiáról.

Előfizethetni
vidéken
minden cs. kir. posta-
hivatal utján.
Gyöngyösön
a szerkesztőnél.
Egerben
az érseki lyceumi
nyomdában

Szerkesztő-tulajdonos: **Horner István**, a gyöngyösi közkórház igazgató-főorvosa.

TARTALOM: A májkórok és ezeknek hasonszenvi orvoslása (folytatás). — Közlemények a gyöngyösi kórházból (folytatás).
-- Lapszemle. -- Vegyesek. Február havi kimutatás a gyöngyösi közkórházban orvosolt betegekről.

A máj-kórok, és ezeknek hasonszenvi orvoslása.

(Folytatás.)

3. Idült májkórok.

Az újabb kórtan különféle neveit különbözteti meg az idült májszenvedéseknek; ily megkülönböztetések folytán jellemezzük ma már: a májtúltengést, a hájmájat, a májszemesesedést, a májkenényedést, a szerecsendiómájat stb., melyek származása azonban mindenkor egy előleges lobos állapotra vezethetők vissza.

A máj idült szenvedései mindazon okokból vehetik eredetüket, melyeket a májvérbőségnél felemlítettünk. Azonfelül azon okok, melyek a vérforgást a májban akadályozzák, mint a szív, és a tüdők kóros elváltozásai. Vegykóros szenvedésekhez is igen gyakran csatlakozik, általában a heveny májkórok nem csekély hajlandósággal bírnak az idült korszakban átmenetelre.

Bár ekként az egyes kóralakok egyedül általános okokra vezethetők vissza, mind a mellett vannak némely befolyások, melyek az idült májkórnak bizonyos nemét előidézik, így például a májsorvadást oly egyéneknek tapasztaljuk, kik a szeszes italokkal túlmértékben élnek; a hájmájat gümőkór, angolkór, görvélykór, bujakór, vagy higanykórban szenvedőknél.

Az élet középkora leginkább az, melyben a nevezett kórok gyakrabban előfordulnak; a nőnem a májkórra nagyobb hajlammal bír; általában a hajlam e kór származásánál is a legnagyobb befolyású.

Az úgynevezett **májtúltengés**, vagyis ezen életműnek területi nevedése, valószínűleg a májvérbőség gyakori megjelenésétől veszi eredetét. A máj nagyobb mint rendszeres állapotában lenni szokott, azonfelül, keményebb, bővebb vére és barnább. Néha a máj visszerek kitágulnak, a máj felületét egyenetlen foltokkal festik, sőt a máj állományában is mint sötét szigetese-

portok jelennek meg, (szerecsendiómáj). Tartós nyomás által máj sejt-zsugorodás, kötszövet képzés, és így szemcsesedés származhatik.

A májtúltengés kórtünetei csak azon esetben fogják figyelmünket felbresztteni, midőn a májban a nyomás, fájdalom érzés, nagyobbodás vagy néha sárgakór jelenetei állanak be, egyébkor a májtúltengés oly jelentéktelenül lép fel, hogy azt annak idejében felismerni alig lehet. Midőn már az említett kórtünetek a betegnél megjelennek, a gyomor és bélhurutos szenvedések sem szoktak elmaradni. Ha bár az étvágy tökéletesen el nem veszett is, de a beteg minden étkezés után a gyomornak nagyobb nyomásáról panaszkodik, büfögések, gyomor égés, és gyomorfeztüléstől kiroztatik. A kedély levert, a székelés a legtöbb esetben szorult.

Ha e kór annak idején felismertetik, gyógyulása a leggyakoribb esetben lehetséges, midőn azonban a szerecsendió máj már sorvadásnak indul, ott a beteg élete tentartásához kevés remény marad.

A **máj szemcsesedés** (cirrhose) a kötszövetnek buja új képződéséből ered, melynek következtében a máj állomány sorvasztó állapotba helyeztetik. A máj területe e kóros elfajulásnál kezdetben változatlan marad, a későbbi lefolyás alatt mindazáltal mindinkább kisebbedik. A máj alakja megváltozik, karélyai összezsugorodnak, végre hártvaszerttek és kemények lesznek, a jobb karély ily esetekben gömb alakunak, a bal zsugorodottnak tapintatik. A májhártya megvastagodik, megkeményedik, eszerint felszine durva, egyenetlen, és görbének lenni látszik. A máj állomány tömött és porcszerűvé válik, s ennek helyét egy fehéres rostszövet pótolja.

A máj szemcsesedés kórtünetei eleinte hasonlítanak azokhoz, melyeket a májvérbőségnél megemlítettünk, s minthogy a májnak ezen elfajulása leginkább **iszákos**

egyéneknél fordul elő, kik csekély egészségi változások miatt, megrögzött szokásaiktól nem könnyen válnak el, eszerint ezen kóralak többnyire csak azon időben kerül orvoslás alá, midőn az elfajulás már elterjedt, és orvoslása majdnem lehetetlen. Fájdalom érzete a májtájban csak eleinte tapasztaltatik, később végkép érzéketlen lesz. A máj-hangmérésék mindig csekélyebb és a bal-karélyban egészen elenyészik. A sárgaság jelenei ritkán hiányzanak, bár nagy kiterjedésben alig észleltetnek; az arez és a külbőr színe elévül, szennyes barna lesz, néha a tülkhártya (sclerotica) megsárgul, és a vizelet színe is sárga lesz.

Míndezeknél fontosabbak azon tünetények, melyek az emésztő életművek vértódlulásából származnak. A gyomor és bélhurut nagy kiterjedésben állanak elő nyúlós nyál-képzéssel, és mindemellett tartós szorulással. A bélsár vagy egészen világos sárga, vagy agyag vagy szürkébe vegyült színű. Aranyeres kórtünetek ezen időszakban ritkán hiányzanak, és miután a gyomor és bél visszerek vérrel megtelve vannak, ezekből majdnem állandó vérzés tapasztaltatik. Az étvágy elvesz, eszerint a test táplálása nagy mérvben szenvedvén a test végkép elsoványodik. A vizelet mennyisége fogy és az ülepzet savak tartalmával gazdag. Ezekkel kapcsolatban áll a lép-túltengés is, melyben a vérforgás szintén akadályozva van. Majd lassabban majd sebesebben bekövetkezik most már a savós izzadmány a hasúregben, miből gyakran a legnagyobb kiterjedésű hasvizkór származik, mely azonfelül azáltal tünteti ki magát, hogy a vizelet elválasztás a legkisebb befolyással sincs a májbaj nevedése vagy apadására.

Ezen kór állapot csak azon esetben végződik kora hatással, hol egyéb kórok reá befolyást gyakorolnak, ellenkező esetben évekig eltarthat, míg végre az aszkór minden öt kísérő jeleneivel bekövetkezik, és az életet felemészti.

A májszenvedéseknek **bujakóros** alakja ugyanazon kórjelekkel folyik le mint a szemesedés; a különbség legfeljebb a máj alakjában taláztatik fel, melynek állományában mélyebb barázdák képeztetnek, e szerint azt több rétegekben tüntetik elő. Ezen elfajulásnak orvoslása ekként a bujakór orvoslásának általános rendszabályai szerint történik.

A **hájnmáj** (Fettleber). Ez bekövetkezhetik anélkül hogy az általános egészségi állapot változzék, sőt vannak egyének, kik a hájnmáj mellett a legjobb egészségnek örvendnek, vagy következése a gyulladás izzadmányos kimenetelének, mely izzadmány zsíros tulajdonságúvá válik; ez esetben a máj alakja és egyéb mütételei is a megelőző kór jellemével bírnak.

A hájnmájnál a máj területe észrevehetőleg nevede-

dik, különösen annak éles szélei gömbölyű alakot nyerne. A máj felszíne világosabb, sárga vörös, vagy egészen sárga, egyenetlen vörös foltokkal. Tömöttsége csekélyebb gyakran térsza-puha, annyira, hogy a tapintó új nyomása felmarad.

A kórjelek, mint már fentebb a hájnmáj megismeretésénél előterjesztettük, nem állandók, mert midőn némely egyének azt minden egészségi változás nélkül eltűrik; mások a májban folytonos nyomást, feszülést, nehéz légzést panasznak. Sajátságosan jellemzik magukat a kórjelek, midőn a máj bal-karélya van megtámadva, hol a nyomás, mely a gyomorra gyakoroltatik, igen veszélyes és kínzóhányásokat idézhet elő. Sárgakór e szenvedésnél sohasem jelenik meg.

Midőn a gyümőkóros betegeknél a hájnmáj észleltetik, azonfelül hogy a kór kimenetele ily esetekben halálos, a betegek a májtájban érzékeny fájdalmak által is kínoztatnak.

Heveny sárga májsorvadás (acute gelbe Leber-atrophie). Ezen kóros elváltozás a máj állományának szétomlásában, és területének megkisebbedésében gyökerezik. Ez utóbbi annyira nevedkedhetik, miszerint a máj a rendes nagyságának felére vagy még ennél is kisebbre olvadhat le. A máj meglapítva, petyhüdtlen és felszíne ránezosan tűnik fel; színe egészen sárga, a legcsekélyebb pirosság róla eltűnik.

A betegség kezdődik mindenkor igen erős fájdalommal a májtájban, mely a nyomásra nevededik, azonfelül igen heveny, és sebesen nevededő sárgakórral. Vagy mindjárt a kezdetben, vagy rövid idő múlva a máj hangméréséke észrevehetőleg fogy, s végre egészen elenyészik. Ennek ellenében a lép kitágul, területében nevededik. Az agy izgatottság kórtünetei mindjárt a kezdetben ritkán hiányzanak; erős főfűjás, nyugtalan-ság, izgatottság, rangatódzások, deliriumok állanak elő. Folytonos láz, sebes érverés. Az étvágy egészen elvesz, a kiűritések felakadnak. Ezen kórjeleket nem sokára követi iszonyu erőesökkenés, álomkórság, gyenge sebes érverés, a test ürüléseinek a beteg tudta nélküli elválasztása, száraz nyelv, kimerítő izzadások, vérzések a végbélből és mindezekre a halál. Mihelyt az agy izgatottság beáll, a lefolyás ettől kezdve igen rövid szokott lenni. Ritka esetekben e kór is lassúbb lefolyású, a midőn azt gyomor és bélhurutos szenvedések és csekély sárgaság kísérik, mindazáltal ezen állapot ily alakban nem tartós.

E kór lefolyása nagy hasonlatossággal bír a hagy-mázzal, a kórismét egyedül a kontatás teszi bizonyossá, miután a hangmérésék elenyészte egy heveny lefolyású kórnál sem tapasztaltatik ily mérvben.

Az idült májszenvedéseknek különféle alakjait a

fentebbiekben egy sorozatban terjesztettük elő azon okból, mivel az eddigi tapasztalatokból nem birunk annyi tudást felmutatni, hogy egy vagy más gyógyszer az előadott kórfajok ellen sajátos és biztos hatásvolna; azonfelül pedig mint láttuk egy kórfaj sokszor észrevehetően a másikba megy által, e szerint a többféle kórfajok ellen ugyanazon gyógyszerek is válhatnak szükségessé. Ahol a tapasztalás intő jeleivel annyira tisztában vagyunk, hogy valamely gyógyszer specifikus hatását egy specifikus kórfaj ellen meghatározhatjuk, azt az egyes gyógyszerek előadásánál különösen megfogjuk említeni.

A gyógyszerek, melyek az idült májszenvedések ellen a hasonszenvézet által sikerrel szoktak használni ezek.

Nux vomica. E szerről már a heveny májszenvedéseknél is tétetett említés, de azért gyakran az idült állapotban is nélkülözhetetlen.

Azon egyéneknél, kik bőségben élnek, zsiros étkekkel és szesz italokkal táplálkoznak, kevés mozgást tesznek, elmeheli megerőltetéssel járó foglalatosságot végeznek, hővérű alkutak, kik a felhozott okoknál fogva hasvérbőségben (plethora abdominalis) szenvednek, e szernek megbecsülhetetlen hatása van.

Tekintettel az előszámlált egyes kórfajokra: nux vomica a májtúltengésnél, midőn az a májvérbőség gyakori visszaeséséből származik; a hajmájnál, ha ez még nagykiterjedést nem nyert, alkalmaztathatik. Különösen hatályos e szer azon májtúltengéseknél, melyek chináival visszaélés után következnek.

Egyes kórtünetekre nézve, melyek ellen a nux vomica még megfelel, felemlítendő a májszenvedések azon alakja, mely gyomor és bélhuruttal járul, hol a beteg minden étkezés után a gyomorban nyomást tapasztal, a szék szorult, de a bélsár színe még rendes.

Ha tehát ezekből a nux vomica specifikus hatását tisztán körvonalazni akarjuk a májtúltengés azon kórfaj, melyben reá bizton számíthatunk.

Sulfur. Ezen hatalmas szernek a hatása az idült májkóroknál igen kiterjedett. Ha egyéb körülményt nem tekintünk is, mint sok idült májszenvedéseknek gyuladás utáni származását, mely izzadmány által választatván el, az utóbbi a máj állományában vagy annak takaróiban magát állandóan leteszi és gyakori májbántalmak kútforrásává válik; már ezen egy körülmény elegendő arra, hogy a sulfur ily kóroknál a legnagyobb becsben tartassék, miután e szernek hatalmas befolyását egyéb életművezeterekre is, melyekben a gyuladás után izzadmány áll elő a tapasztalásból ismerjük. Ez okból a hajmáj azon kóralak, melyben különös haszonul fog adatni, mivel azonfelül e szernek hatása a kórvegyes

(lyscrasikus) állapotra, kivált a mercurialismus, és angolkór ellen számtalanszor bebizonyult, a hajmáj pedig mint azt előadtuk, sokszor ezekből veszi származását.

Czél szerűen fog ezen gyógyszer adatni azon májszenvedéseknél is, melyek a china vagy a higanynyali visszaéléstől erednek.

Midőn ezen szernek hasznos tulajdonait kiemeljük, nem kell annak választásánál azon a tapasztalás által számtalanszor bebizonyult tulajdonáról sem megfélekezni, hogy az ő jóltévő hatásának kifejesztésére még bizonyos testi erőre, ellenhatásra van szüksége; ennél fogva hol már vizkór, végbélvérzés, aszkór vannak jelen, ott e szertől hatást senki sem várjon. Hol a beteg a májszenvedéseknél gyakorta előforduló bőr-viszketegről panaszkodik, ott e szernek alkalmazása annál inkább indokolva van.

Bähr szerint e gyógyszer azon esetekben is ellenjelente van, hol a bélsár már rendes színét elveszti, és a hol a sárgakór nagyon elterjedett.

China. Ezen szernek választására gyakran már a beteg kültekintete vezérel. Az egyének, kiknél jó sikerrel adatik senyves állapotban vannak, arczok beesett, agyag színű, testük sovány, erejük elfogyott; és ha ezenfelül kimerítő hasmenés, gyomor és bélvérzések, lépduulás is észleltek, annál biztosabb sikert várhatunk adagolásától. Az említett kórjelek a hajmájnál fordulván gyakran elő, a szenvedés ezen neme ellen különösen ajánlathatik.

Sepia. Minden hasonszenvész előtt ismeretes dolog, hogy a sepia a nőnem azon egyéneinél talál főleg alkalmazást, kiknek arczok színe nemcsak igen eleven, hanem az gyakran változik, kiknek azonfelül szemgödörük körül sötét barna karikák vétetnek észre. Ily egyének igen érzékenyek, ingerlékenyek, vértódulásokra hajlandók, finom vékony bőrük van, melyen nem ritkán májtoltok jelennek meg, kik eszerint kétségen kívül májszenvedésekre is hajlandók. Sepia tehát a jobb indulatu májtúltengéseknél találja fel alkalmazását, midőn a májban időszakonként fájdalmas érzet, sárgakór s így az epének akadályozott elválasztása a belekben történik. Ha még ezen jelenségekhez a havi tisztulás rendetlen folyása, undor a húsos étkektől, nagy gyomor nyomás csatlakoznak, annál több okunk leszen ezen szernek megválasztására.

A sepia választására még ezeken felül a lelki állapot sajátos indulata nyújt bővebb okot, mely magát kedélykór (hypochondriasis) csüggedés, félelem, s bosszúság által jellemzi.

Lycopodium. Ezen szernek élettani hatásai között aranyeres bántalmakat, vérhányást, savós izzadmányt a hasüregben, és hirteleni elsoványodást találunk. Már

ezen kevés kórtünetek elegendő indokul szolgálnak arra, hogy a *Lycopolium* alkalmazását az idült májzenvedéseknél megkísértsük. Ha azonban más oldalról megfontoljuk, hogy a nevezett kórtünetek a májzenvedéseknek legveszedelmesebb alakjainál fordulnak elő, könnyen érteni fogjuk, mit várhatunk e gyógyszertől, midőn a máj már annyira elfajult, hogy annak regenerációját remélni is alig lehet. A szemesésedett májzenvedés az, melyben még megkísérteni lehet, bár mint mondók eskély reménységgel.

Digitalis purpurea. Ezen szernek specificus vonatkozása a májhoz, már a legrégebb idők óta ismeretes. Ha párluzamban állítjuk a **heveny sárga májsorvadásnál** elősorolt kórtüneteket a digitalis élettani hatásával: a nagymérvű agybántalmakat, a tulságos izgatottságot, melyre nagy erőesökkenés következik, az érvérzés sajátságát, mely hol igen sebes, hol pedig szokatlanul lassú, a vizellet elválasztás felakadását, a májtáj fájdalmas érzetét sárgakóros tüneteivel, a beteg rettegését és szorongatását, — alig marad kétség a felett, hogy a digitalis a májzenvedések e legveszedelmesebb alakjainál, még sokat ígérő gyógyszerre válhatik.

Phosphor. Ha a phosphor mérgezési eseteknél, a hullán észlelt kórtüneteket figyelemre méltatjuk, tapasztalni fogjuk, hogy a májjeleket majdnem az első sorban állanak. A májsejtek ránczosak, az epehólyag epe helyett halványsárga, nyálkás, fonalszerű nedvet foglal magában. Ezen jelenségek a phosphornak azon működésével összevetve, melyet a heveny májgyulladásoknál már megemlítettünk, feljogosítanak azon hitre, hogy e gyógyszer szintén az idült májzenvedések azon alakjában fog üdvösen hatni, melyet heveny sárga májsorvadásnak nevezünk.

Conium maculatum. Ha ezen gyógyszernek hatását a májra szorosán körvonalazni akarjuk: a **máj túltengésnél**, midőn ez a gyomor és hasban göresös fájdalmakkal párosult, midőn a has feszült, a májtájban nyomás, és teliség érzete kiozzák a beteget, midőn sok szél megy el a betegtől; — találja fel legbiztosabb alkalmazását. Sajátságos tulajdona azonfelül e gyógyszernek, hogy azt élemedett kórútnál, és oly egyéneknél, kik a nemi ösztönt vagy tulságosan élvezik, vagy pedig ellenkezőleg azt ép nem gyakorolják, a legkedvezőbb sikerrel adatik.

Vannak az elmondottakon kívül még egyéb gyógyszerek is, mint: **jod, calcarea carbonica, nitri acidum, carbo vegetabilis, arsenikum, chelidonium, mercurius, natrum muriaticum**, melyeknek physiologiai hatása a májhoz ugyan ismeretes, de melyek sikeres alkalmazása tapasztalás útján mindeztideig nincs bebizonyítva.

Az említett gyógyszerekkel a hasonszenvi gyógy-mód számtalan idült májkórosokat tartós szenvedéseikből meggyógyít; mindazáltal bár mikor ily nemű kórok ellen tanácsunk felkértek, nem szabad megfelekednünk azon ásvány gyógyvizekről, melyek hatása a májbetegségek ellen századok óta bebizonyult, s melyek gyakran azon esetekben, hol a legszorgalmasabban és legezlszerűbben választott belső gyógyszerek hatálatlanok maradtak, még sok ember életét, ha meg nem menthették, de bizonyosan meghosszabbították. A törangú ásványforrások e kórmenek ellen a carlsbadi és marienbadi, azonfelül az újabb időkben többek által ajánlott koritniczai. Kétséges esetekben ne késünk tehát ezen vizeket betegeinknek ajánlani, amnyival inkább, mert tapasztalási tény az is, hogy ezen ásványos vizek használata után, a felmaradt szenvedések gyógyszereinknek is inkább engednek.

(Folyt. köv.)

Közlemények a gyöngyösi kórházból.

(Folytatás)

Gyógyszerelés. A délutáni orvosi látogatás óráiban hozatván be a beteg, miután élete megtartásához remény nem mutatkozott, minden gyógyszer nélkül hagytam. Márt. 30-kán a beteg állapota mindenben hasonló volt a tegnapihoz, az ápolónőktől tudtam meg, hogy egész éjjel alig bírták a lustaságot a beteg alól kitisztítani; a véres köpések, melyeket a köpődényben feltaláltam még inkább megerősítettek a diagnózisban. Az említett kórjelek összesége ellen **spir phosphoratum** választottam a 6-ik hig. öt cseppet 5 uncia vízben, 2 óránként egy evőkanállal adagolándót. April 2-káig tehát 3 nap alatt a kór lefolyásában legkisebb változást sem lehetett észre venni. — Az égető forróság, (calor mordax), a szünetleni szomj, a végzetetlen erőesökkenés, a többi jelenségekkel együtt ekkor az **arsenicum** választására utasítottak, bár e gyógyszernek a hagymáz különböző nemeiben még soha annakelőtte pozitív hatását nem tapasztaltam, ez esetben a kórjelek az arsenicummal szoros összefüggésben levén, elhatároztam e szert adni, és pedig a 30-dik hig. 6. cseppet 5 uncia vízben, 3. óránként egy evőkanállal. April 2-kán az eredmény már a beteg külső tekinteténél is valóban meglepett; a buta kinézés vidorrrá változott, a beteg felismert, és panaszait érthetőleg tudta előadni, hasürülése éjjel csak 3 volt, nyelve megnedvesedett, és szélein megtisztult, a szomj csakéylebb, a köhögés ritkább és kevésbé véres, a has a nyomásra nem annyira érzékeny. April 3-kán már levesét is jóízűen megette, s így folyt lassankint napról napra a javulás a köhögés kivételével

annyira hogy apríl 11-én minden gyógyszereléssel fel lehetett hagyni. Az étvágy visszatért, az erő annyira javult, hogy felbirt kelni az ágyból.

Ezen öröm azonban nem sokáig tartott. Ápril 16-kán a beteg panaszozza, hogy az elmúlt éjjel folytonosan köhögött, és nem csak a köhögés, de minden légzés alatt szűrő fájdalmakat érez a mell mindkét oldalában. A köpések anélkül hogy véresek lettek volna, sárgás zöld színűek, és oly bő mértékben jelentek meg, hogy a tágas köpőedény egészen megtelt. A köpések kocsonyás sűrűségűek, és annyira az edényhez tapadtak, hogy azokat attól elválasztani nem lehetett. A beteg többnyire ül, mert ha fekiüdni akar, azonnal elfulad, és szúrásai oldalaiban is nevednek. Mindezekhez járult gyakori borzongás, futó meleg, és vizkóros lábdagauat. A hasmenés mindaddig elő nem jött.

A külső vizsgálat ezeket tanusította: a légzési zörej, szörtyögés, és sziszegéssel volt összekapcsolva, mely a jobb vállkulestől a 4-ik bordáig terjedt, a baloldalban dobhang észleltetett.

Ezen jelenségekből a tüdők gümőkóros állapotjára tévén biztos következtetést, miután a Bryonia pár nap alatt a szúrásokat, és a lázt nem enyhítette, sőt a légzés nehézbédett, a lábak a czombtövéig vízzel megteltek, **kali carbonicum** rendeltetett 30-dik hig. 6 csepp 5 uncia vízben 4 óránként egy evőkanállal. E gyógyszer használata után már negyednapra a köpések feltűnően megfogytak, színük megfehéredett, a szúrások elmultak, a beteg ismét fekehetett, és alhatott, mely javulása naponként nevedvén, miután az említett gyógyszer mindig hosszabb időszakokban vette, május 14-kén a légzés tökéletesen tiszta és rendes lett, az erő nevedett, s a lábak bokáiban létező csekély daganaton kívül a betegen semmi kóros tünetnyek nem észleltettek. Ekként minden további gyógyszerelés félbenhagyott, tápláló életmód rendeltetett, s bár az ekként, s ily roppant szenvedések által elgyengült beteg tökéletes helyreállítása idejéig három hónapot igényelt, de mindamellett júliushó 6-kán egészséggel hagyta el az intézetet.

2. Heveny béllob, utánna pokolvar-gyógyulás.

Toncic Iván 36 éves, rk, nőtlen, zágrábi szület. mesterségére rézöntő-segéd. Nyolcz nappal a kórházba jövele előtt gyakori hasfájásokat érzett imelgés, étvágytalanság, álmatlanság, és székszorulással. 1864 aug. 24-kén már a fájdalmak folytonossakká és kiállhatatlanokká váltak, és most már hányásokkal is, és nagy elgyengüléssel, mely szenvedései miatt az említett napon a kórodában keresett segedelmet.

Jelen állapot. Nagy elgyengülés mellett, mihelyt megmozdul, hányásra való inger áll elő, mely naponként 3—4-szer hányásig nevededik. A kihányt folyadék

zöldgyep színű, mely bár mily bőséggben ürítették ki, enyhülés utánna nem következik. A beteg arcza sáppadt, szemei beesve, nyelve száraz, szomj folytonos, teste forró, érverése sebes chyomult. A mellkas semmi rendetlenséget nem mutat, a gyomor azonban és a has egész kiterjedésében feszült, dagadt, dobhangú, azonkívül olyan annyira érzékenyek, hogy a leecsekélyebb tapintást sem szenvedik el. A fájdalom állandó az egész hasban, de kivált a jobb oldalon. A fájdalmakat szűrő gyakran égetőknek nevezi. Nyugvó helyét sehohsem találja, és még is folyton hanyat fekszik, mert a legcsekélyebb mozgás, vagy erősebb légzés is a fájdalmakat neveli, és mint említém, hányást okoz. A hányás után gyakran elájul. Széke szorult, nem emlékszik, hogy betegsége kezdete óta székiürülése lett volna. Vízlete kevés, sűrű, gyakori készetével, színére sötét vörös; kinos álmatlanság gyötri a beteget, és ha néhány perezre elszunnyad, rendetlenül összebeszél minden félét.

Orvoslás. Aug. 24-kén a lob fontossága és a kórtünetek összeségéhez képest **bryonia** rendeltetett. 25-kén a kórállapot nem változott, s így este **nux vomica**-val eseréltetett fel. 26-kán bár a kórtünetek nem nevedtek, de nem is enyhültek, a hányás gyakori, a fájdalmak a hasban majdnem ürültségig dühöngnek. Ezen állapot 27-kén a **belladonna** válaasztására vezetett, melyre 28 és 29-kén néhány pereznyi enyhülésen kívül a lefolyás semmiben sem változott. 30-kán ekként **arsenicum** rendeltetett. 31-kén már a beteg külső tekintete is annyira megváltozott, miszerint az eddigihez hasonlítani sem lehetett. Ez éjjel a hányás elmaradt, a gyomor és has lohadtabb, noha még eléggé fájdalmasak, a nyelv nedves, az érverés emelkedik, és nem oly szapora. Az első székiürülés ez éjjel következett be. Ezen szernek folytonos, a javulás beálltával mindig ritkábbani adagolására az előszámlált kórjelek mindinkább megszűntek, étvágy, álmom, rendes székiürülés beállottak annyira, hogy sept. 9-kén már minden gyógyszerelés nélkül hagyathatott. Az erő e roppant betegség alatt annyira megfogyott, hogy még a későbbi napokban is ágyát csak kevés időre hagyta el.

Midőn ekként a gondos ápolás, és tápláló életmód reményt nyujtának a betegnek tökéletes helyreállításához, sept. 23-kán minden előjelek nélkül a jobb láb-szárában kiállhatatlan fájdalmakat panaszozt. A fájdalom rész megvizsgálatván, a lábszár közepe táján egy kis vörösség és egy lencse kiterjedésű emelkedettebb pont vétetett észre, este mára nevezett pont fölött egy barna hólyag látszott, a vörösség pedig majdnem az egész lábszárát elborította és a legkinosabb fájdalmak a czomb tövéig terjedtek. Ezen szenvedés a pokolvarnak minden jelenségeit tntetvén elő, a betegnek rög-

tön **arsenicum** rendeltetett, külsőleg meleg nedves borongatások használtatván. 24-kén a hólyag felfakadva találtatott, melyből véres folyadéknaál egyéb elem választatott. A nevezett orvoslás után 25-kén a fájdalmak megszűntek, a sebhely tiszta volt, a külső borongatások félretétele mellett **arsenicum** belsőleg még folytattatott, míg sept. 28-kán a pokolvar minden fájdalmas tüneteivel együtt megszűnt. Oct. 10-kén a beteg jó egészséggel hagyta el az intézetet.

3. Tüdőlob

Vas Rozália 16 éves, vallású, hajadon, Bogyoszló tolna megyei születésű, eseléd. 1864 nov. 13 kán miután az előbbi napokon erősen átfázott, reggel 6 órakor tartós fázástól lepetett meg, melyet szomj, forróság, szorult légzés, köhögés, és szúrások a mell mindkét oldalában követtek. 14-kén a forróság folytonos, a köhögés és a szúrások nevednek, egész mell elnehezedik, a köpések véresek, miért is 15-kén reggel a kóródában keresett segédelmet.

Jelen állapot. A betegnek hőszáma még nem volt, hogy valaha mellfájásban szenvedett volna, nem emlékezik. Arcza sötét piros, dagadt, feje nehéz, fülei zúgnak, nyelve száraz, érverése sebes, kemény, egész teste forró, minden erős köhögési rohamnál mindazáltal izzadás borítja el. Hanyat fekszik állandóan minden mozdulat, a legrövidebb légzési kísérlet, szúrásait neveli. Légzése annyira rövid, hogy száját folyton nyitva kell tartania. Köhögése, mely rohamokban jön elő, gyakori, midőn nagy fájdalom és erőltetés között véres, rozsdás, habos nyálat köp ki, mely annyira nyúlós, hogy attól szabadulni alig bír. Azonfelül az egész mellben nagy nehézségről panaszkodik. Étvágytalanság, szomj, keves vörös vizellet, lágyas szék, de nem gyakori, kísérik az elősorolt kórállapotot. A mellkas egész kiterjedésében tompahangú, különösen a bal oldalon, a bal tüdő alsó karélyában a légzés recsegő.

Orvoslás. **Aconitum** és **bryonia** 2 óránként felváltva. Ezen gyógyszerelés első és félreismerhetetlen hatása volt állandó izzadás, és ritkább köhögés, sok véres köpés, mely kocsonyaszerű sűrűségével az edényt erősen megfogta, reggel nevezetes enyhülés, az érverés csendesebb, lágyabb, a szúrások szűnnek, de a mellest egyaránt nehéz, a légzés szorult, a köpések ugyanazon tulajdonságúak. Az eddigi orvoslás folytattatik. 17-kén a beteg állapota hasonló a tegnapihoz, nappal könnyebbülés, éjjel rosszabbulás. 18-kán az egész kórállapot kedvező fordulatot vett, az arczról a rendkívüli piroság eltávozott, a nyelv nedves lett, a légzés könnyebbédett, a köhögés bár még elég gyakori, de a köpések sűrű, tapadós nyálnál egyebet nem foglalnak, a test állandóan izzad, a szúrások csak igen ritkán jelennek meg, sőt a

beteg rövid ideig mindkét oldalára feketik, a kopogtatás és halgatódzás mindemellett még nem kielégítő, sőt ezek által bebizonyult, hogy a tüdőben az izzadmány még mindig bőmértékű. — Az orvosláson nem változtattunk. 19-kén éjjel ismét nagyobb forróság jelent meg, a köhögés egy percnyi nyugalmat sem engedett, de az izzadás folyton tart, és a köpések nem véresek. 20-kán a légzés szabadabb, a láz megszűnt, sőt már étvágya is jelentkezik. Az eddig adott gyógyszerek inentül csak 3 óránként adatnak. 21-kén a javulás minden tekintetben előre halad, egyedül igen mély légzésnél tapasztal a beteg még apróbb szúrásokat. Az **aconitum** elhagyattott, és a beteg a **bryoniát** egyedül folytatá 3 óránként. 22-kén a gyengeségen kívül nem tapasztaltatott egyéb körjel. — 25-kén azonban ismét minden igaz ok nélkül forróság következett be, szorult légzés- és mellnehézséggel. A **bryonia** ismétlése másnap ezen jeleneteket is megszünteté, de miután a beteg igen gyenge volt, szűk-ségesnek láttam őt tovább észlelet alatt tartani, s így csak decz. 4-kén vagy is 20-ad napra boesáttatott el.

(Vége köv.)

Lapszemle.

Allg. hom. Zeitung 70 dik kötet 1865.

4-dik szám.

Visszapillantás az 1863-dik évre. (Folytatás és vége.)

A „Házi barátok“ czim alatt megjelenni szokott hasonszenvi munkák ez évben szerencsére csak igen csekély szaporodásnak örvendettek. Nem csekély dicsérettel említették fel azonban **Stens** munkája „**Die Homœopathie in ihrem Wesen, ihren Verhaeltnissen zur Allopathie zum Staate und den Angriffen ihrer Gegner gegenüber**“ melynek olvasása a mivel közönségnek forrón ajánlatik.

A hasonszenvi állat gyógytan fejlesztése körül egyedül **Lakner** érdemel említést.

Azon csekély számú kór és gyógyintézetek, melyekben a hasonszenv gyakoroltatik, ritkán nyujtanak alkalmat eredményeik megismertetésére, melynek oka leginkább onnét magyarázható, hogy az államtól csekély támogatást nyervén, majdnem egyedül keves emberbarátok segedelmezése által kénytelenek magukat szűken fentartani. A hasonszenvi kórházak között Európában első rangu a londoni „London Homœopathic Hospital“ hol a jeles **Rutherford Russel** és mások nemcsak gyakorlatilag, de elméletileg is a hasonszenv terjesztését eszközlik

Az ellenzéki táborból is hozott ez év némely örvendetes megtéréseket. Így **Neumann** az összehasonlító gyógytanában a homœopathiának méltó helyet jelöl ki. **Schefflert** pedig, midőn a hasonszenv igazságáról meggyőződött, ezen nyilatkozatra bírta: „**A hasonszenv**

alapját csalhatatlan igazságnak gyakorlati valóság-
nak, és az emberiség jólétét előmozdító gyógymód-
nak; ennek alapítóját Hahnemannt pedig jeles viz-
sgálódónak, és mélyen gondolkozni tudó bűvárnak
nyilatkozttatom ki.“

Vége miután a czikkiró említést tesz azon több
rendbeli kitüntetésekről, melyekben ismét számos ha-
sonszenvi orvosok ez évben résztültek és fájdalommal
említi fel azon veszteséget, melyet a halál sorainkban
okozott, felhívja a hasonszenvi orvosokat az oly annyira
ohajtott összetartásra, emlékezteti őket ezen jelszóra
„Viribus unitis.“

Hoppe baseli tanár folytatja elmélkedéseit a gyógy-
szerek hatásáról, mely a betegeken tapasztaltatik, s mi-
után azon változásokat, melyeket az arsenikum 12-dik
higitásából, 12 csepp a felemeltett betegénél okozott
híven és pontosan elősorolja, azon kérdést támasztja
fel, vajjon az általa ábrázolt arsenikum tünetek, mint
gyógykísérleti tünetmények tekintetbe vétethetnek-e,
vagy is a gyógyszerválasztásnál lehet-e ezeknek érde-
met és becsét tulajdonítani? A tudós tanár erre határo-
zottan igennel válaszol, és e feletti okoskodását ezen
alpra fekteti: Az elemi anyagok általában véve nem
képesek oly kiválólag átható, egyes életművek és szö-
veteknek sajátos, erős és tiszta hatást eszközölni,
mint a higitások. Már pedig ha ezen sajátos vagy is
különleges hatásokat a higitások által felismerni akarjuk,
gyakran hasztalan fáradságot követünk el, ha azokkal
valamely tökéletesen egészséges emberen teszünk kísér-
letet; ellenkezőleg tehát oly egyéneket kell kiválasztan-
unk, kiknél az életművezetben és szövetekben akár
szokványos, akár ideiglenes esekély egészségi meghá-
borítások már léteznek. A legsikerdúsabb gyógykísérlet
tehát az, mely apró gyógyszeradagokkal oly egyéneken
vitetik véghez, kik lappangó sérülésekben szenvednek,
vagy oly betegeken, kiknél a szenvedés még nem érte
el azon fokot és kiterjedést, hogy nálok a gyógyszer a
hatást tisztán és különvölőleg kinem fejthetné. Magában
értetik, hogy oly gyógyszer-tünetmények, melyek, a be-
tegen, kivált ha ez már több gyógyszert használt, ész-
leltetnek, nem esekély bírálatot követelnek, ha azonban
ezen szigorú ítészetet kiállják, az esetben ép oly érvé-
nyesek, mint az egészségeseken nyert gyógyszer-tünet-
mények. Miután ezenfelül a gyógyszerek nagyobbrészé-
nek specifikus hatásai egész kiterjedésben nem ismer-
tetnek, a betegágnál pedig gyakran nyújtatik alkalom
ezeknek meggyerésére, e szerint ez alkalmat el ne mu-
lasszuk, hanem minél gyakrabban használjuk fel.

Dr. Kick bevégzi a szabad gyógyszerosztás tár-
gyában összeállított okmányok előterjesztését. A hason-
szenvi gyógymód előnyeinek bebizonyítására záradékul

egy hivatalos munkának kivonatát közli, mely dr. Glat-
ter által 1864-ben a bécsi összes kórodáknak 1862-dik
évi működéséről nyomtatásban megjelent, eszerint

	beteg	halálozás	arány
a bécsi köz-kórházban volt	24205	2785	11.5
a wiedenii „ „	8709	1085	12.4
az irgalmas szerzetnél „	4559	338	7.4
a vallató kórházban „	1346	40	2.9
a sz. Erzsébet „ „	869	83	9.5
gumpendorfi irg. szüzek „	1015	68	6.7
leopoldvárosi „ „	1714	73	4.2
izraelita kórházban „	613	40	6.5
ennek fiók „ „	755	52	7.0
polgári ápodlában „	1224	57	4.6
währinger fiók-kórházban	543	128	23.5
alserbach ápodlában „	917	193	21.5
lelencz-házban „	1927	1078	55.9
alsergrund gyermek-kór- házban	1154	256	22.1
Összesen:	49550	6276	12.6

A gumpendorfi és leopoldvárosi irgalmas szüzek
kórházai hasonszenvi kezelés alatt vannak; eszerint a
halálozási arány a fentebbi kimutatás által érthetővé
tétetik.

Az irodalmi jelentések között egy ítészet hozatik
e munka felett: „Die Wunder der Homœopathie, allen
Freunden der Wahrheit, insbesondere den Regierungen
ans Herz gelegt von einem Kenner derselben. Sonder-
hausen bei Neuse 1862.“ A szerző a párt embereitől
annyiban különbözik, miszerint ő a homœopathiát való-
sággal tanulmányozta, de nem azon ezélebből, hogy annak
hasznos oldalait kimutassa, hanem csak az árnyékolda-
it tntesse ki, és mint a denunciatorokhoz illő, szavait
a kormányhoz intézi, kik miután morális fegyverekkel a
homœopathiát megsemmisíteni nem bírják, physikai erőt
ajánl nekik e gyógymód elnyomására.

Ezen ítészet annyival alaposabb, miután a szerző
egész munkájából kitűnik, hogy a hasonszenvi gyógy-
módot egyedül Hahnemann korábbi műveiből itéli meg,
a hasonszenv újabb haladását, és a tévedésből saját kö-
vetői által eszközölt kitisztázását pedig tökéletesen
mellőzi.

A Hydrastis canadensis hatása rákkór ellen **dr.**
Bayes által. (Annals of the Brit. society. Dec. 1864.)
Dr. Bayes 26 rákkór esetet észlelt, s ezeket három
rendre osztja fel, 1-ső a rákkór a kezdő időszakban kő-
kemény daganattal. 2-dik az evésedési időszakban. 3-dik
a vértaplórak (fungus haematodes) és egyéb taplós ki-
növések. — Az első osztálybeliekből 11 esetet észlelt,
6 meggyógyult, 3 evésedésbe ment által, 2 a gyógyítást
az eredménytelenség miatt félbeszakítá. A 2-dik és

tön **arsenicum** rendeltetett, külsőleg meleg nedves borongatások használtatván. 24-kén a hólyag felfakadva találtatott, melyből véres folyadékknál egyéb elnem választatott. A nevezett orvoslás után 25-kén a fájdalmak megszüntek, a sebhely tiszta volt, a külső borongatások félretétele mellett **arsenicum** belsőleg még folytattatott, míg sept. 28-kán a pokolvar minden fájdalmas tüneteivel együtt megszűnt. Oct. 10-kén a beteg jó egészséggel hagyta el az intézetet.

3. Tüdőlob

Vas Rozália 16 éves, ágost. vallású, hajadon, Bogyoszló tolna megyei születésű, cseléd. 1864 nov. 13 kán miután az előbbi napokon erősen átfázott, reggel 6 órakor tartós fázástól lepetett meg, melyet szomj, forróság, szorult légzés, köhögés, és szúrások a mell mindkét oldalában követtek. 14-kén a forróság folytonos, a köhögés és a szúrások nevednek, egész mell elnehezedik, a köpések véresek, miért is 15-kén reggel a kóródában keresett segedelmet.

Jelen állapot. A betegnek hőszáma még nem volt, hogy valaha mellfájásban szenvedett volna, nem emlékezik. Arcza sötét piros, dagadt, feje nehéz, fülei zúgnak, nyelve száraz, érverése sebes, kemény, egész teste forró, minden erős köhögési rohamnál mindazáltal izzadás borítja el. Hanyat fekszik állandóan minden mozdulat, a legrövidebb légzési kísérlet, szúrásait neveli. Légzése annyira rövid, hogy száját folyton nyitva kell tartania. Köhögése, mely rohamokban jön elő, gyakori, midőn nagy fájdalom és erőtetés között véres, rozslás, habos nyálát köp ki, mely annyira nyúlós, hogy attól szabadulni alig bír. Azonfelül az egész mellben nagy nehézségről panaszkodik. Étvágytalanság, szomj, keves vörös vizzel, lágyas szék, de nem gyakori, kísérik az elősorolt kórállapotot. A mellkas egész kiterjedésében tompahangú, különösen a bal oldalon, a bal tüdő alsó karélyában a légzés recsegő.

Orvoslás. **Aconitum** és **bryonia** 2 óránként felváltva. Ezen gyógyszerelés első és félreismerhetetlen hatása volt állandó izzadás, és ritkább köhögés, sok véres köpés, mely kocsonyaszerű sűrűségével az edényt erősen megfogta, reggel nevezetes enyhülés, az érverés csendesebb, lágyabb, a szúrások szűnnek, de a mellesont egyaránt nehéz, a légzés szorult, a köpések ugyanazon tulajdonságúak. Az eddigi orvoslás folytattatik. 17-kén a beteg állapota hasonló a tegnaphoz, nappal könnyebbülés, éjjel rosszabbulás. 18-kán az egész kórállapot kedvező fordulatot vett, az arczról a rendkívüli piroság eltávozott, a nyelv nedves lett, a légzés könnyebbédett, a köhögés bár még elég gyakori, de a köpések sűrű, tapadós nyálnál egyebet nem foglalnak, a test állandóan izzad, a szúrások csak igen ritkán jelennek meg, sőt a

beteg rövid ideig mindkét oldalára fekkent, a kopogtatás és halgatódzás mindemellett még nem kielégítő, sőt ezek által bebizonyult, hogy a tüdőknél az izzadmány még mindig bőmértékű. — Az orvosláson nem változtattunk. 19-kén éjjel ismét nagyobb forróság jelent meg, a köhögés egy percnyi nyugalmat sem engedett, de az izzadás folyton tart, és a köpések nem véresek. 20-kán a légzés szabadabb, a lúz megszűnt, sőt már étvágya is jelentkezik. Az eddig adott gyógyszerek innentől csak 3 óránként adatnak. 21-kén a javulás minden tekintetben előre halad, egyedül igen mély légzésnél tapasztal a beteg még apróbb szúrásokat. Az **aconitum** elhagyattott, és a beteg a **bryoniát** egyedül folytatá 3 óránként. 22-kén a gyengeségen kívül nem tapasztaltatott egyéb kórjel. — 25-kén azonban ismét minden igaz ok nélkül forróság következett be, szorult légzés- és mellnehézséggel. A **bryonia** ismétlése másnap ezen jeleneteket is megszüntetvé, de miután a beteg igen gyenge volt, szüksegesnek láttam őt tovább észlelet alatt tartani, s így csak decz. 4-kén vagy is 20-ad napra bocsátattott el.

(Vége köv.)

Lapszemle.

Allg. hom. Zeitung 70 dik kötet 1865.

4-dik szám.

Visszapillantás az 1863-dik évre. (Folytatás és vége.)

A „Házi barátok“ czim alatt megjelenni szokott hasonszenvi munkák ez évben szerencsére csak igen csekély szaporodásnak örvendettek. Nem csekély dicsérettel említették fel azonban **Stens** munkája „**Die Homœopathie in ihrem Wesen, ihren Verhaeltnissen zur Allopathie zum Staate und den Angriffen ihrer Gegner gegenüber**“ melynek olvasása a mivel közönségnek forrón ajánlatik.

A hasonszenvi állat gyógytan fejlesztése körül egyedül **Lakner** érdemel említést.

Azon csekély számú kór és gyógyintézetek, melyekben a hasonszenv gyakoroltatik, ritkán nyujtanak alkalmat eredményeik megismertetésére, melynek oka leginkább onnét magyarázható, hogy az államtól csekély támogatást nyervén, majdnem egyedül keves emberbarátok segedelmezése által kénytelenek magukat szűken fentartani. A hasonszenvi kórházak között Európában első rangu a londoni „**London Homœopathic Hospital**“ hol a jeles **Rutherford Russel** és mások nemcsak gyakorlatilag, de elméletileg is a hasonszenv terjesztését eszközlik.

Az ellenzéki táborból is hozott ez év némely örvendetes megtéréseket. Így **Neumann** az összehasonlító gyógytanában a homœopathiának méltó helyet jelöl ki. **Schefflert** pedig, midőn a hasonszenv igazságáról meggyőződött, ezen nyilatkozatra bírta: „**A hasonszenv**

alapját csalhatatlan igazságnak gyakorlati valóság-
nak, és az emberiség jólétét előmozdító gyógymód-
nak; ennek alapítóját Hahnemannt pedig jeles vizs-
gálódónak, és mélyen gondolkozni tudó bűvárnak
nyilatkoztatom ki.“

Végre miután a cikkíró említést tesz azon több
rendbeli kitüntetésekéről, melyekben ismét számos ha-
sonszenvi orvosok ez évben részesültek és fájdalommal
említi fel azon veszteséget, melyet a halál sorainkban
okozott, felhívja a hasonszenvi orvosokat az oly annyira
ohajtott összetartásra, emlékezteti őket ezen jelszóra
„Viribus unitis.“

Hoppe baseli tanár folytatja elmulkedéseit a gyógy-
szerek hatásáról, mely a betegeken tapasztaltatik, s mi-
után azon változásokat, melyeket az arsenikum 12-dik
higitásából, 12 csepp a felemlitett betegénél okozott
híven és pontosan elősorolja, azon kérdést támasztja
fel, vajjon az általa ábrázolt arsenikum tünetek, mint
gyógykísérleti tünetnyek tekintetbe vétethetnek-e,
vagy is a gyógyszerválasztásnál lehet-e ezeknek érde-
met és becsét tulajdonítani? A tudós tanár erre határo-
zottan igennel válaszol, és e feletti okoskodását ezen
alpra fekteti: Az elemi anyagok általában véve nem
képesek oly kiválólag átható, egyes életművek és szö-
veteknek sajátos, erős és tiszta hatást eszközölni,
mint a higitások. Már pedig ha ezen sajátos vagy is
különleges hatásokat a higitások által felismerni akarjuk,
gyakran hasztalan fáradságot követtünk el, ha azokkal
valamely tökéletesen egészséges emberen teszünk kísér-
letet; ellenkezőleg tehát oly egyéneket kell kiválaszta-
nunk, kiknél az életművezetben és szövetekben akár
szokványos, akár ideiglenes csekély egészségi meghá-
borítások már léteznek. A legsikerdűsabb gyógykísérlet
tehát az, mely apró gyógyszeradagokkal oly egyéneken
vitetik véghez, kik lappangó sérülésekben szenvednek,
vagy oly betegeken, kiknél a szenvedés még nem érte
el azon fokot és kiterjedést, hogy nálok a gyógyszer a
hatást tisztán és különválólag kinem fejthetné. Magában
értetik, hogy oly gyógyszer-tünetnyek, melyek a be-
tegen, kivált ha ez már több gyógyszert használt, ész-
leltetnek, nem csekély bírálatot követelnek, ha azonban
ezen szigorú ítézetet kiállják, az esetben ép oly érvé-
nyesek, mint az egészségeseken nyert gyógyszer-tünet-
nyek. Miután ezenfelül a gyógyszerek nagyobbbrésze-
nek specifikus hatásai egész kiterjedésben nem ismer-
tetnek, a betegágnál pedig gyakran nyújtatik alkalom
ezeknek megnyerésére, e szerint ez alkalmat el ne mu-
lasszuk, hanem minél gyakrabban basználjuk fel.

Dr. Kick bevégzi a szabad gyógyszerosztás tár-
gyában összeállított okmányok előterjesztését. A hason-
szenvi gyógymód előnyeinek bebizonyítására záradékul

egy hivatalos munkának kivonatát közli, mely dr. Glat-
ter által 1864-ben a bécsi összes kórodáknak 1862-dik
évi működéséről nyomtatásban megjelent, eszerint

	beteg	halálozás	arány
a bécsi közkórházban volt	24205	2785	11.5
a wieneni „ „	8709	1085	12.4
az irgalmas szerzetnél „	4559	338	7.4
a vallató kórházban „	1346	40	2.9
a sz. Erzsébet „ „	869	83	9.5
gumpendorfi irg. szüzek „	1015	68	6.7
leopoldvárosi „ „ „	1714	73	4.2
izraelita kórházban „	613	40	6.5
ennek fiók „ „	755	52	7.0
polgári ápodában „	1224	57	4.6
währinger fiók-kórházban	543	128	23.5
alserbach ápodában „	917	193	21.5
lelencz-házban „	1927	1078	55.9
alsergrund gyermek-kór- házban	1154	256	22.1
Összesen:	49550	6276	12.6

A gumpendorfi és leopoldvárosi irgalmas szüzek
kórházai hasonszenvi kezelés alatt vannak; eszerint a
halálozási arány a fentebbi kimutatás által érthetővé
tétetik.

Az irodalmi jelentések között egy ítézet hozatik
e munka felett: „Die Wunder der Homöopathie, allen
Freunden der Wahrheit, insbesondere den Regierungen
ans Herz gelegt von einem Kenner derselben. Sonder-
hausen bei Neuse 1862.“ A szerző a párt embereitől
annyiban különbözik, miszerint ő a homöopathiát való-
sággal tanulmányozta, de nem azon ezélből, hogy annak
hasznos oldalait kimutassa, hanem csak az árnyékolda-
lait tüntesse ki, és mint a denunciatorokhoz illő, szavait
a kormányhoz intézi, kik miután morális fegyverekkel a
homöopathiát megsemmisíteni nem bírják, physikai erőt
ajánl nekik e gyógymód elnyomására.

Ezen ítézet annyival alaposabb, miután a szerző
egész munkájából kitűnik, hogy a hasonszenvi gyógy-
módot egyedül Hahnemann korábbi műveiből ítéli meg,
a hasonszenv újabb haladását, és a tévedésből saját kö-
vetői által eszközöltött kitisztázását pedig tökéletesen
mellőzi.

A Hydrastis canadensis hatása rákkór ellen dr.
Bayes által. (Annals of the Brit. society. Dec. 1864.)
Dr. Bayes 26 rákkór esetet észlelt, s ezeket három
rendre osztja fel, 1-ső a rákkór a kezdő időszakban kö-
kemény daganattal. 2-dik az evesedési időszakban. 3-dik
a vértaplórak (fungus haematodes) és egyéb taplós ki-
növések. — Az első osztálybeliekből 11 esetet észlelt,
6 meggyógyult, 3 evesedésbe ment által, 2 a gyógyítást
az eredménytelenség miatt félbeszakítá. A 2-dik és

3-dik osztálybeliekénél a nevezett szer gyógyulást nem eszközölt. Ezek szerint a *hydrastis canadensis* egyedül az első időszakban hasznos gyógyezelokra.

(Folyt. követc.)

Vegyesek.

Dr. Nunez, a spanyolkirálynő testorvosa Madridban, a szenvedő emberiség, de különösen a hasonszenv körül tett érdemeinek elismerése jeléül, Marquis-nak neveztetett ki.

Ezen kitüntetés a spanyolországi akadémiákat a hasonszenv ellen ismét újabb bosszúra indítá, melynek folytán a spanyolkormány által felállítani szándokolt hasonszenvi tanszék ellen folyamodványt nyújtottak be.

Mint hogy e tényt, némely hazai lapjaink commentárral kísérik, illő hogy ezek a hasonszenvi közlönyben is felemlítést nyerjenek.

A B. Hiradó f. évi marc. 7-dik 54-dik számában ezeket olvastuk: Az orvos-akademiák spanyolországban folyomdta azon terv ellen, hogy a hasonszenvi gyógyászat számára tanintézeteket és laboratorinunokat állítsanak, noha a kormány csak kísérletkép, és anélkül hogy azoknak akad. rangot adna, szándékozott ilyeket behozni. — Szó volt róla egy időben, hogy a mi egyetemünkönél is tanszéket kap a homöopathia, de a szó elhangzott. Nem csak grammatici, doctores is certant, tehát, még pedig a végletek mindig helytelen álláspontjáról. Mi azt hisszük, a két gyógymód közül egyik sem kizárólagos és bevégzett annyira, hogy a másikat fölő se legessé tenné, s úgy a betegségek, mint a gyógykezelt egyéniségek szerént mindegyiknek meg van a maga jogosultsága és haszna. Az osztály tekintélye semmi esetre sem emelkedik, ha a két fél egymást kölcsönösen charlataneriáról vádolja, mert a közönség mindkettőnek igazat talál adni. — (Ezen vélemény bár egyedül a gyakorlati tényekre és főleg a méltányosságra van alapítva, mindemellert megérdemli, hogy az ellenfél keblében meggyökerezék. Szerk.)

A „Gyógyászat“ már mint szaklap f. évi marczius 11. 11-dik számában a spanyol eseményt ekként regisztrálja: „Az orvos-akademiák Spanyolhonban folyomdta azon terv ellen, hogy a hasonszenvi gyógyászat számára tanintézeteket és laboratorinunokat állítsanak, noha a kormány csak kísérletkép és anélkül hogy azoknak akad. rangot adna, szándékozott ilyeneket behozni. — Mi azt hisszük, hogy mihelyt a hasonszenvészek az egytetemes és egytetlen(?) orvostudomány körében nem igényelnek egyéb hatáskört, mint mely az ésszerü javallatokra fektetett hydrotherapiát és electrotherapiát megilleti, azonnal létre jő a fusio a hason-

szenvészet és ésszerü gyógytan között, s e hatáskörben a hasonszenvészek minden tudományegyetemen szintoly szívesen fognak mtanárul fogadtatni, mint jelenleg az ésszerü vizgyógyászok vagy villangyógyászok.“ (Lám mily élezesek a gyógyászat feltételei, melyeket ha a hasonszenvészek elfogadnák, jutalmul még a fusiót is megajánlja, sőt a mtanárság elnyerhetését is kilátásban helyezi. — Valóban ritka nagylelkűség! A fő akadály ezen indítványra nézve egyedül abban áll: hogy a homöopathia sem hydrosem electrotherapia, hanem egy magában egész, a természet törvényeire épített gyógymód, melyet a régibe bele olvasztani nem lehet. Hogy az ellenfél elismerésével ily téren nem találkozhatunk sajnos, de még sajnosabb, hogy a hasonszenv által annyira ohajtott és sürgetett nyilvánosság eleibe oly sok akadályok gördítettnek, holott ép a nyilvánosság volna a legbiztosabb próbaköve a hasonszenv érdemének. Szerk.)

Február havi kimutatás

a gyöngyösi közkórházban orvosolt betegekről.

E hóban az ujonnan jelentkezett betegek száma csekélyebb volt a mult havinál, bár mindemellert számra nézve több beteg került e hóban orvoslás alá, mint januárban, miután a mult hóról felmaradt 54 beteggel az újabb szaporodás 40, 94-et teszen. — A kórjellem e hóban is csorvás-hurutos volt. — Hagymáz 12 esetben fordult elő, és pedig most már egyeseknél küteggel, nagyobbbrészen anélkül. Mint hogy pedig e kór az eddigi heveny indulatára nézve nem enyhült, méltó okunk van kételkedni a felett, vajjon e járvány kóródánkban elenyészettnek tekintethetik-e? — A légző életművek betegségei 18 esetben észleltettek, csak háromszor lobos alakban, egy tüdőlob, egy mellhártyalob, egy 2 éves gyermeknél hártvás torokgyik, ez utóbbi ép 24 óráig élt még az intézetben, midőn már a paralyticum stadium bekövetkezőn, jobb létre szenderült; annál gyakoribb volt ismét a tüdővész, mely nyolcz egyénnel szaporodott. Bujakór 8. — Viskór 7. — Fekély 10. — Váltóláz 5. — Csonttörés 2. és több egyes idült kórok.

A felvett betegek között volt: férfi 58, nő 36. — ingyenes 86, önkéntesen fizető 5. czéhbeli 3. — Meggyógyult 39, meghalt 10, felmaradt 45.

A halálozási esetek e kóroknál fordultak elő, nevezetesen: hártvás torokgyikban 1., idült fekélyes bélhurutban 1. — hagymázban 1. — aggkórban 1. — lábfenésedésben 1. — tüdővészen 5.

Az ápolási napok összes száma volt 1588, melyből esik egy betegre 17 nap.